

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש והאגדה על פרשת השבוע
מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

ערש"ק פרשת תרומה תשע"ב

לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,

ניתן לקבל את העלון במייל chagitben@neto.net.il

הנושא: משה רבינו מציל את ישראל מעונש סקילה

דברי קדשו של הבני יששכר (מאמרי שבתות מאמר ג' סוף אות ד') וז"ל: בבואי לכלל זה לא אכחיד את אשר חכמים הגידו, דין מצות סקילה למדו מן הר סיני "כי סקול יסקל או ירה ירה" (יתרו י"ט, י"ג), משם למדו (סנהדרין מה.) שתהיה בית הסקילה גבוה ב' קומות, והנה לא דבר ריק הוא הלימודים בתורתנו הקדושה למה נלמד הדבר דוקא במתן תורה, ויתכן על פי דברינו הנ"ל, דהנה מצות סקילה הוא למי שפגם באות יו"ד סוד החכמה, והנה אורייתא מחכמה נפקת (זוה"ק פרשת בשלח דף סב.) על כן נלמד מצות סקילה מן שעת מתן תורה, והוא דבר נחמד. ע"כ.

כלומר, שעונש סקילה הוא כנגד ספירת חכמה הרמוזה באות יו"ד ראשונה משם הוי"ה, ולכן נלמדת היא ממתן התורה. ולפי דרכו יש לומר, כי משה רבינו אשר הוריד את התורה הקדושה לעם ישראל, לכן בכוחו להגן על ישראל מעונש סקילה.

ונראה לפרש ענין זה ביתר עומק, כי שונה עונש סקילה מעונש שריפה, שכן סקילה עניינה: היו מעלים את הנידון אל בניין בגובה של שתי קומות, ומשליכים אותו לארץ. אם לא מת בזריקה זו, היו העדים נוטלים אבן כבידה ומטילים אותה על לבו (כדי לקיים את הפסוק "יד העדים תהיה בו בראשונה להמיתו..."). אם עדיין לא מת, היו כל העם הנוכחים משליכים עליו אבנים ("...וייד כל העם באחרונה"), עד שהייתה נשמתו יוצאת. ואילו שריפה: היו כורכים את צווארו בברד, ומושכים מכאן ומכאן (כדי לפתוח את פיו אך לא כדי שימות מכך, ויש אומרים: פותחים את פיו בצבת), ומשליכים לתוך פיו חתיכה של עופרת רותחת.

כלומר, הסקילה היא עונש חיצוני ואילו השריפה היא עונש פנימי – לתוך גופו של האדם, וכפי שמגדירים זאת חז"ל (סנהדרין נב.): "שריפת נשמה וגוף קיים".

לקראת יום ז' באדר אשר מוזכר בשולחן ערוך (או"ח סימן תק"פ) כיום תענית צדיקים בשל היותו יום השנה של רעיא מהימנא אבי הנביאים משה רבינו עליו השלום. אולם רבינו החתם סופר (בדרשות לז' אדר דף קע"ג) העלה וכתב שלמרות זאת, יום ז' אדר הוא יום שמחה וששון ליהודים ואף חשוב יותר מיום מתן תורה. יעו"ש כל דבריו. דבר בעתו מה טוב להתבונן במעלתו של משה רבינו עליו השלום.

מובא בתיקוני הזוהר (דף קלט.) שהאבות הקדושים מצילים את עם ישראל בגלות ממיתות חמורות של בית דין, וז"ל: ולא עוד אלא דאפילו אי ישראל להו עברין בגלותא, על שפיכות דמים וגלוי עריות ועבודה זרה, זכות אבהן יגן עליהן משריפה הרג וחנק, בגין דאברהם נתנסה בנורא, ויצחק בסכינא, ויעקב בגלותא, זכות אבהן יהא מגין עליהן (והתרגום: אפילו אם יעברו ישראל בגלות על שלש עבירות חמורות ח"ו, דהיינו על שפיכות דמים גילוי עריות ועבודה זרה עם כל זה לא ימותו בחבלי משיח, כי זכות אבותם תגן עליהם משריפה הרג וחנק, לפי שאברהם נתנסה באש באור כשדים בעבור עבודה זרה, הוא מכפר על עוון עבודה זרה, ויצחק נתנסה בסכין בעת העקדה, והוא מכפר על עוון שפיכות דמים, ויעקב נתנסה בגלות מצרים שהיא ערות הארץ, והוא מכפר על עוון גילוי עריות וזכות אבות יגן עלינו).

ונתקשה הגר"א בפירושו לזוהר, שהרי יש ארבע מיתות בית דין ומה עם עונש סקילה? מי מגן על ישראל מהעונש החמור של סקילה? ומיישב, כי זכות משה מגנת על ישראל מעונש סקילה, כי משה מסר את עצמו לסקילה, כמו שכתוב (בשלח י"ז, ד') "עוד מעט וסקלונני". עכ"ד.

ונראה לתת טעם לדברי הגר"א מדוע כוחו של משה רבינו להגן על ישראל מעונש סקילה, וזאת על פי

ומצינו במדרש (שמו"ד כח, א) בענין עליית משה רבינו לשמים לקבל את התורה: באותה שעה ביקשו מלאכי השרת לפגוע במשה, עשה בו הקב"ה קלסטרין של פניו של משה דומה לאברהם, אמר להם הקב"ה: אי אתם מתביישיין הימנו, לא זה שירדתם אצלו ואכלתם בתוך ביתו. אמר הקב"ה למשה: לא נתנה לך תורה אלא בזכות אברהם. ע"כ.

ונשאלת השאלה, מדוע ניתנה התורה בזכותו של אברהם אבינו?

מסביר את הדברים בספה"ק מגלה עמוקות (פרשת ואתחנן אופן רמ"ה) וז"ל: אבל הכתוב אומר "והשביע בצחצחות נפשך" (ישעיה נ"ח, י"א), שיש בתורה ב' פעמים צ"ח, כי התורה היא הסולם (ויצא כ"ח, י"ב) זה סיני (בר"ד סח, יב), מוצב ארצה שהיא הנגלה של תורה, שהיא נחלקת לבי פעמים מ"ט, וראשו הוא מגיע השמים שהיא נסתר של תורה, שגם כן נחלקת לבי פעמים מ"ט, ועל אותן צ"ח פנים של נסתר נתקנאו בהם המלאכים ואמרו "תנה הודך על השמים" (תהלים ח', ב'), אבל "והנה ה' נצב עליו", שזכה משה לקבל גם הצ"ח פנים של הנסתר, וזהו שנאמר "והנה ה' נצב עליו אנכי אלהי אברהם אביך" (ויצא כ"ח י"ג), שעשה למשה קלסתר פנים של אברהם (שמו"ד כח, א), ובזה זכה לתורת חסד על לשונו (משלי ל"א, כ"ו) וכו', ולא יכול משה להשיג הצ"ח של הנסתר עד שנתן לו הקב"ה קלסתר פנים של אברהם שהוא חסד וכו'. ע"כ.

ומתבאר, כי בתורה יש ב' חלקים הנגלה והנסתר, והמלאכים רצו ודרשו את חלק הנסתר שבה, אולם בזכותו של אברהם אבינו גבר משה רבינו על המלאכים והוריד לישראל גם את חלק הנסתר.

ולפי דרכינו יש לפרש, שמשה רבינו שמגן על ישראל מעונש סקילה שהוא עונש חיצוני, יכל להוריד את חלק הנגלה של התורה שהוא החלק החיצוני של התורה. ובזכותו של אברהם אבינו המגן על ישראל מעונש שריפה שהוא פנימי – בתוך גופו של האדם, הוריד משה רבינו את חלק הפנימיות של התורה.

וכן מצינו שנחלקו חכמים ורבי שמעון בסנהדרין (נ.) אי סקילה חמורה או שריפה חמורה, ודעת רבי שמעון

ששריפה חמורה מסקילה. ולפי דרכינו הטעם לכך, כי רבי שמעון (סתם רבי שמעון הוא רבי שמעון בר יוחאי, כמבואר ברמב"ם בהקדמתו לפירוש המשניות וברשב"ם בבא בתרא דף קב.) שהוא גילה את תורת הנסתר ואזיל אחר הפנימיות, לכן סבר שעונש שריפה שנכנס לתוך גופו, חמור מאשר סקילה שהוא עונש חיצוני.

והנה, כאשר יצא משה רבנו ממדין למצרים, בשליחות ה', נאמר (שמות ד', כ'): "ויקח משה את אשתו ואת בניו וירכיבם על החמור". מפרש רש"י: הוא החמור שחבש אברהם לעקידת יצחק, והוא שעתיד מלך המשיח להיגלות עליו, שנאמר (זכריה ט', ט'): "עני ורוכב על החמור".

אנו מבחינים בביטוי שונה לגבי שימושו של החמור אצל כל אחד משלושת האישים: אצל אברהם נאמר: "החמור שחבש אברהם", אצל משה נאמר: "וירכיבם על החמור", ואילו על המשיח נאמר, שהוא עתיד "להיגלות עליו". הבדלים אלה משקפים את תפקידם המיוחד של אברהם, משה והמשיח.

אברהם אבינו שהוא כנגד חלק הנסתר של התורה, הנאמר אצלו לשון "החמור שחבש אברהם", כלומר הוא לבדו כבש את חומריותו ותאוותיו, כדרכה של תורת הנסתר הנלמדת בהסתר. אולם אצל משה רבינו שהוא כנגד תורת הנגלה נאמר "וירכיבם על החמור", כי הוא יכל גם ללמד את האחרים את תורת הנגלה, ולהשפיע עליהם לרכוב על חומריותם ושלא יגררו אחר תאוותיהם.

אולם כשיבוא משיח צדקנו במהרה, אזי תורת הנסתר ניתן יהיה ללומדה בגלוי, ולהפיץ אורה ברבים, לפיכך נאמר אצל המשיח: "להיגלות עליו" - לגלות את חלק הנסתר לרבים.

ונסיים בענין פורים, הרי המן הרשע רצה לתלות את מרדכי על העץ, וצורת התליה היא חניקה בצואר, וכתב החיד"א בספרו מדבר קדמות (מערכת מ' אות כ"ה) בשם ערכי הכינויים, ש"מרדכי הוא גלגול יעקב והמן הוא גלגול עשו". יעו"ש. לכך גלגל בורא עולם שהמן ירצה לפגוע במרדכי על ידי חנק, ומכיון שמרדכי הוא גלגולו של יעקב המציל את ישראל ממיתת חנק, לכך לא יוכל המן לפגוע במרדכי.

לכל השואלים ולכל המצפים!

בשיר ושבח לבורא כל עולמים יצא לאור הכרך הרביעי מסדרת הספרים

נחלת שדה על חומש ויקרא

אוצר בלום של הידושים נפלאים וביאורים מתוקים מלאי רעיונות קודש שופעי ניהוחות יראה ואהבת ה', בדרך הדרוש והחידוד גימטרייות ופרפראות ערוך בטוב טעם ודעת. בהודמנות זו נעדכן את המתעניינים כי הכרך על הגדה של פסח אזל, וכשתצא הוצאה חדשה נודיע על כך.